Scientific quarterly (scientific-research article) of Islamic world political research
Vol. 13, No. 1, Spring 2023, 151-170
DOI: 10.21859/priw-130107

Anti-money laundering innovation, A solution for optimal economic Governance

Mohammad reza Abdillahpour[1], Mohammad hosien Hajillo[2], Nasrin Emami[3], Mojtaba Norozi[4]

Date of Received: 2023/03/10 **Date of Acceptance**:2023/04/03

Abstract

The fight against corruption and money laundering, at the beginning of the third millennium and due to the wide-ranging economic and security consequences, has always been on the agenda of international organizations and governments and special mechanisms and legal regimes have been written to neutralize these phenomena. Although, instruments such as the Financial Action Task Force and the Convention for the combating the Financing of Terrorism (FATF, CFT, ..) are now effective financial instruments And there are important standards for combating money laundering in the structure of the international economic system. But, this research, in line with the reading of experts, believes that these tools themselves are a model of governing the control of other countries by superior governments. In other words, these instruments are not international treaties and are defined in the form of NGOs, which are the infrastructure of the hegemony of Western governments and their economic and political ambitions.

1. Assistant Professor, Department of Law and International Relations, Qeshm Branch, Islamic Azad University, Qeshm, Iran. (responsible Author) policymakinhg100@gmail.com

2. Assistant Professor, Department of Political Science, Payam Noor University, Tehran, Iran. m.h.hajiloo@ gmail.com

3. PhD student of economics, Arak branch, Islamic Azad University, Arak, Iran. nasrinemami@gmail.com

4. PhD in political science and assistant professor of the Department of Islamic Studies, Shahr Kurd University, Iran. m.nourozi88@yahoo.com

Copyright © 2018, This is an Open Access article. This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/ or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA...

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]

But regardless of these tools and the quality of their use in the fight against money laundering, a new innovation that is subject to this research, Private sector participation and good governance in the fight against money laundering. This research analyzes the role of good governance as a specific innovation in the fight against money laundering.

Key word:
Anti-money laundering tools, money laundering, good governance, private sector participation

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]

پژوهشهای سیاسی جهان اسلام، انجمن مطالعات جهان اسلام
فصلنامه علمی (مقاله علمی – پژوهشی) پژوهشهای سیاسی جهان اسلام، سال سیزدهم، شماره اول، بهار ۱۴۰۲، صص ۱۷۰ – ۱۵۱

DOI: ۱۰.۲۱۸۵۹/priw-۱۳۰۱۰۷

نوآوری مبارزه با پول شوئی «راهکاری برای حکمرانی مطلوب اقتصادی در جمهوری اسلامی ایران»

محمدرضا عبداله پور[۱]
محمدحسین حاجیلو[۲]
نسرین امامی[۳]
مجتبی نوروزی چلیچه[٤]

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۲۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۱۹

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعیة دراسات العالم الاسلامی
فصلنامه علمی –پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

چکیده

حکمرانی مطلوب اقتصادی یکی از وجوه موثر سیاستگذاری اقتصادی در سالیان اخیر و در تعمیق انضباط مالی کشور می باشد که گرچه همواره مورد تاکید مقامات اقتصادی و سیاسی کشور بوده ، ولی بعضاً با عواملی مانند فساد اقتصادی و پولشوئی ، مخدوش گردیده است . با این وصف ، مبارزه با فساد و پولشوئی، در آغازه هزاره سوم و با توجه به تبعات اقتصادی و امنیتی دامنه دار ، همواره در دستور کار سازمان های بین المللی و دولتها قرار داشته و مکانیزم و رژیم های حقوقی خاص نیز برای خنثی سازی این پدیده ها ، به رشته تحریر درآمده است . گرچه ابزارهای مانند گروه ویژه اقدام مالی و کنوانسیون مبارزه با تامین مالی تروریسم (FATF,CFT ,....) امروزه ابزارهای موثر مالی و استانداردهای مهم برای مبارزه با پولشوئی در ساختار نظام اقتصادی بین الملل می باشند ، ولی این تحقیق هم راستا با قرائتی از متخصصان ، بر این اعتقاد است که خود این ابزارها یک مدل حکمرانی از کنترل کشورهای دیگر توسط دول فرادست می باشند . به عبارتی این ابزارها ، معاهدات بین المللی نبوده و در قالب NGOs تعریف می شوند که بستر ساز هژمونی دولتهای غربی و مطامع اقتصادی و سیاسی آنها می باشد . ولی فارغ از این ابزارها و کیفیت استفاده از آنها در مبارزه با پولشوئی ، نوآوری جدیدی که مطمع نظر این پژوهش می باشد ، مشارکت بخش خصوصی و حکمرانی خوب در زمینه مبارزه با پولشوئی در کشور می باشد . این تحقیق با روشی تحلیلی / توصیفی به نقش حکمرانی مطلوب به عنوان یک نوآوری خاص در مبارزه با پولشوئی می پردازد.

واژه‌های کلیدی: ابزارهای مبارزه با پولشوئی ، پولشوئی ، حکمرانی خوب ، مشارکت بخش خصوصی.

۱. استادیار گروه حقوق و روابط بین الملل، واحد قشم، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم، ایران (نویسنده مسئول)
policymakinhg100@gmail.com
۲. استادیار گروه علوم سیاسی دانشگاه پیام نور، تهران ، ایران. m.h.hajiloo@ gmail.com
۳. دکتری اقتصاد، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران. nasrinemami@gmail.com
٤. دکتری علوم سیاسی و استادیار گروه معارف اسلامی دانشگاه شهر کرد، ایران. m.nourozi88@yahoo.com
Copyright © 2010, SAIWS (Scientific Association of Islamic World Studies). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International, which permits others to download this work, share it with others and Adapt the material for any purpose

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]

مقدمه

فرآیند تبدیل پولهای نامشروع ناشی از فعالیتهای غیر قانونی به دارایی های مشروع و قانونی که پدیده پولشوئی نام دارد ، یکی از معضلات اصلی دولتها و نظام بین الملل در هزاره سوم می باشد.

پدیده پولشوئی تاثیر منفی چشمگیری بر رشد و توسعه اقتصادی کشورها بر جای می‌گذارد. اگرچه اندازه گیری آثار آن میسر نمی‌شود. اما شواهد موجود نشان می‌دهد پولشوئی برای یک دولت که در معرض استفاده ابزاری پولشویان برای تطهیر پولهای کثیفشان قرار می‌گیرد خود ریسکی است که ریسک‌های بزرگتر را به اقتصاد جامعه و به تبع آن همان موسسه مالی و اعتباری تحمیل می کند. ریسک هایی چون : ریسک تخریب بازارهای مالی ، ریسک ورشکستگی بخش خصوصی ، ریسک کاهش بهره وری بخش واقعی اقتصاد ، افزایش ریسک خصوصی سازی ، ریسک تخریب بخش خارجی اقتصاد و بی ثباتی در روند نرخ های ارز را به همراه دارد . از سوئی رشد پولشوئی در غالب فعالیت های زیرزمینی به علت عدم ثبت درتولید ناخالص ملی کشور سیستم های اقتصادی را تحت تاثیر قرار می دهد.در نظام بین الملل برای مبارزه با پولشوئی با عضویت ۲۹ کشور و دو سازمان بین المللی، سازمانی با نام FATF تشکیل شده است که دارای یک دستورالعمل ۴۰ ماده ای است و کلیه اعضا ملزم به اجرای آن هستند. در سطح ملی نیز اکثر کشورهای جهان از جمله ایران قانون مبارزه با پولشوئی وجود دارد. لکن قانون مبارزه با پولشوئی در ایران که در اسفندماه سال ۱۳۸۶ به تصویب رسیده است، شش ساله و جوان است که به این قانون جوان و مجموعه آیین نامه ها و دستورالعمل های آن که با وجود مزیت هایی چون به روز بودن و درنظرگرفتن جوانب جدید پدیده پولشوئی ، ایرادات و انتقاداتی وارد است که از کارایی آن می کاهد. در این راستا ، سازمان های فرا ملی مانند کنوانسیون مبارزه با فساد سازمان ملل متحد و یا نهادهای تخصصی تر مانند FATF , CFT مکانیزمهایی را برای مبارزه با پدیده پولشوئی تعریف نموده اند . گرچه این ابزارها می تواند نظارتی بر چرخه فرآیند پولشوئی باشد ولی به نظر می رسد این مکانیزمها کنترلی بر اقتصاد مالی کشورهای دیگر باشد و آنچه که مشهور است تقویت حکمرانی داخلی و ارتقاء بخش خصوصی کشورها است که مهمترین ابزار و نوآوری ویژه در خصوص مبارزه با پدیده پولشوئی است . به عبارتی این ابزارها ، معاهدات بین المللی نبوده و در قالب NGOs تعریف می شوند که بستر ساز هژمونی دولتهای غربی و مطامع اتصادی و سیاسی آنها می باشد . ولی فارغ از این ابزارها و کیفیت استفاده از آنها در مبارزه با پولشوئی ، نواوری جدیدی که مطمع نظر و فرضیه این پژوهش می باشد ، مشارکت بخش خصوصی و حکمرانی خوب در زمینه مبارزه با پولشوئی می باشد .

فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]

مبانی نظری : حکمرانی خوب

حکمرانی خوب ، سازو کارها ، فرآیندها و نهادهائی است که به واسطه آنها شهرومندان ، گروهها و نهادهای مدنی ، منافع مدنی خود را دنبال می کنند و حقوق قانونی خود را به اجراء در می آورند . با این نگاه ، حکمرانی خوب را فرآیند تصمیم گیری و اجرای تصمیمها با تمرکز بر بازیگران رسمی و غیر رسمی، می توان تعریف نمود (قلی پور ، ۱۳۸۳ ، ۱۰) . بنابراین و با تاکیدی که این تعریف و تعاریف صائب از حکمرانی نشان می دهند ، تاکید بر بازیگران غیر رسمی ، رکنی مهم از ارکان نظارت و تقلیل مفاسر مالی، اقتصادی و پدیده پولشوئی می باشد . اصول مبارزه با فساد توسط لایه های زیرین و سازمانهای مردم نهاد، نشان دهنده ارتباط کلیدی بین دولتها و بخش خصوصی است . این ارتباط خروجی مترتبی مانند تعهد به شفافیت و حکمرانی خوب ، تقویت سیستم داخلی پشتیبان پیشگیری از فساد و پولشوئی و تبعیت از قوانین مرتبط با پولشوئی را بدنبال دارد.

بنابراین ارزیابی و پایش ، شاخص ها و مکانیزم ردیابی ، بخشی مهم از آسیب شناسی مبارزه با فساد را تشکیل می دهند که بدون این سنجه ، می توان تلاش برای امر مبارزه با فساد را تلاشی عقیم امید ..فرضیه این پژوهش ، تعمیق حکمرانی خوب با استفاده از مشارکت بخش خصوصی / دولتی به عنوان بخشی از فرآیند و نوآوری جدید در مبارزه با فرآیند پولشوئی است . در این راستا اولین مرحله مبارزه با این فرآیند را می توان ، کنش موثر بخش خصوصی به عنوان بخشی از فرآیند حکمرانی خوب دانست . با این نگاه ، شیوه مبارزه استقرائی و از پائین به بالا می باشد . با اتوجه به اواع فساد که یقه سفیدان و بخش دولتی بخشی از پازل فساد می باشند می توان کنشگری بخش خصوصی را مرحله ای آغازین و موثر در مبارزه با فرآیند فساد دانشت . روبرت کلیتگارد به عنوان یکی از محققان مشهور در خصوص تبارشناسی فساد معادله ای را در خصوص فساد پی ریزی نموده است . به باور او فساد برابر است با جمع انحصار و قدرت تصمیم گیری منهای پاسخگوئی (Klitgaard,1988,42& Klitgaard , 2008). برنامه توسعه ملل متحد نیز در گزارش ، پاسخگوئی ، شفافیت و صداقت در سال ۲۰۱۵ عناصر جدیدی را به فساد ، بار می نماید .

در این نگاه فساد عبارت است از جمع انحصار و قدرت تصمیم گیری منهای پاسخگوئی بعلاوه صداقت و شفافیت (www.undp.org/governance/docs) .

انواع فساد و ارتباط آن با پولشوئی :

پدیده پولشوئی ارتباط عمیق و و ثیقی با انواع و کیفیت فساد دارد و بنابراین فساد زیر ساخت و بستر ساز

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]

پدیده پولشوئی است ، چرا که در پولشوئی سطوح و مصادیق فساد با کنش خاص خود در میدانهای بازی، عمل می نمایند . در این راستا این پژوهش با مقوله بندی ویژه و جدیدی به انواع فساد مرتبط با پولشوئی به شرح ذیل، می پردازد:

۱ : فساد سطوح عالی در برابر سطوح خرد:

الف : موقعیت سلسله مراتبی مجرمان

-از این فساد همچنین به عنوان فساد سیاسی یاد می شود که متعلق به موقعیت رهبران است . در این فساد سطح گسترده ای از بودجه های غیر قانونی برای امیال و اغراض سیاسی ، مبارزات انتخاباتی ، اختصاص می یابد.

ب: ارزش موضوع فساد :

سقف جابجائی مبلغ ، نشانگر فساد است

ج:تاثیر فساد مجرمین :

انعقاد قرادادهای غیر قانونی توسط مجرمین و تاثیر این فساد بر کلیت ساختار ، مورد بحث است

۲: فساد سیستماتیک در مقابل فساد پراکنده :

فساد سیستماتیک فسادی است که بخش قابل توجه و مهمی از ساختار اقتصادی ، اجتماعی و سیاسی را شکل می دهد . از آنجائیکه تقریبا همه نهادها و فعالیتهائی که برای افراد و شهروندان استفاده ممی شود آلوده فساد بوده بنابراین بدیلی برای این شیوه نبوده و همگان می پذیرند که بخشی از پازل غیر اخلاقی فساد ، گردند. در فساد سیستماتیک ، تمامی سازمانها ، فرهنگ و رهبران درگیر فساد بوده و چشمان خود را بر فساد بسته و حتی آن را تشویق می نمایند (Gaiden,2003) . در فساد پراکنده ، غالباً عنصر مجرمانه فساد کمتر و حتی بندرت اتفاق می افتد و تاثیر چندانی بر مکانیزم فساد همه جانبه ندارد . در این حالت تا افرادی کمی که از ار لحاظ اخلاقی ، مورد دار بوده جذب فساد می شوند . در حالت فساد پراکنده ، شخص حتی نمی تواند در خصوص شبکه فساد حتی در سطوح محلی نیز ، صحبت کند .

۳: فساد کارکردی در مقابل فساد کج کارکردی :

فساد کارکردی به قصد تسهیل اتمام قانونی یک اقدام خاص می باشد. این نوع از فساد با مکانیزم دیوان سالاری

فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]

ثناگویانه و البته با نقل و انتقال مقدار محدود پول همراه است. فساد غیر کارکردی، نتایجش را در جلوگیری از اقدامات موثر می بیند. مزایای ارائه شده یا دریافت شده در این فساد ریالی از ارزش بالائی برخوردار است.

٤: فساد بخش خصوصی در مقابل بخش دولتی :

فساد بخش عمومی:

-فساد اداری : در این فساد ، نگرانی در خصوص اقدامات نظام اداری و محلی ، مقامات گمرکی ، نیرهای خدمات درمانی ، آموزش و فرهنگ ، نیروهای نظامی و انتظامی و نهادهای امنیتی می باشد

-فساد قضائی : در ارتباط با مقامات قضائی ، دادستان ها و مقامات مسئول در دادگاهها

-فساد اقتصادی: درگیر با سیستم مالی / بانکی ، صنایع نفتی و شهرکهای صنعتی

-فساد سیاسی :در درجه اول با اقدامات پارلمان و احزاب سیاسی و از طریق اهرم مصونیت سیاسی، مرتبط است

فساد بخش خصوصی :

شامل عملیات و اقدامات تجاری که بوسیه شرکتهای ملی و فراملی انجام می شود . البته این نحله همراه با رقابت عادلانه و در طول اقتصاد بازار آزاد همراه است. در این فساد کاهش کیفیت محصول و خدمات و تضعیف سرمایه گذاری ، مشهود است. فساد در این بخش می تواند فساد بخش خصوصی به خصوصی باشد

٥: فساد فعال در مقابل فساد خاموش :

فساد فعال (Active corruption)، شامل پیشنهاد برای ارائه منافع به تصمیم سازان مانند دادن رشوه است (bribe giving)

فساد خاموش (passive corruption)، شامل قبول کردن منافع مانند گرفتن رشوه است (bribe giving)

٦: فساد سیاه در مقابل فساد سفید و خاکستری :

فساد سیاه مربوط به انعکاس رفتارهای هر دو بخش عمومی و نخبگان است . به عبارتی هر کاری که از

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعیة دراسات العالم الاسلامی
فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]

نظر توده و نخبه ، مطرود و مردود است ، عامل آن باید متنبه شود . فساد خاکستری ، اقدامات مربوط به فساد تنها بوسیله نخبگان ، محکوم می شود .به عبارتی این فساد از نظر توده ها بی تفاوت و از نظر نخبه مردود است .

فساد سفید به کردارهای ضد اجتماعی یا رفتارهای که در مقولات اجتماعی موجب عقاب نبوده و قابل مسامحه است ، اطلاق می گردد که شامل لابی ، هدیه به اشخاص و ... می باشد (Bori,۶,۶,۲۰۰۶). به عبارتی، کاری که در ظاهر مخالف قانون است، اما اکثریت توده ها و نخبگان ، ان فساد را آنقدر مضر نمی دانند که موجب تنبیه شخص گردد. دو متفکر مبارزه با فساد نیز در گونه شناسی کاملی که انجام می دهند ؛ سه عامل مهم اقتصادی ، سیاسی و اجتماعی را به شرح ذیل همراه با شاخصهای آنها را به شرح ذیل ، تشریح و تبیین می نمایند. به طور قطع آسیب شناسی شاخصهای مذکور ، اصلی ترین راهبرد مبارزه با فساد است ، چرا که در این گونه شناسی ، تماما زیر شاخص ها عنوان شده است.

عوامل فساد از نگاه چند متغیره : (Arvas and Ata، ۲۰۱۱)

عوامل اقتصادی	عوامل سیاسی	عوامل فرهنگی و اجتماعی
-دستمزدها	-رقابت سیاسی	-مذهب
-اندازه دولت	-دموکراسی	-قومیت
-رشداقتصادی	-آزادی	-شهرنشینی
-توزیع درآمد و فقر	-مشارکت مدنی	-اخلاق
-رقابت ها	-پاسخگوئی	-منابع طبیعی
-بازبودن	-آزادی مدنی	-فرهنگ
-تورم	-حقوق مالکیت	-جنسیت
-آزادی اقتصادی	-نظام حقوقی	-تحصیلات
	-بوروکراسی	

پولشوئی :

«بیکر» در مقاله ای در سال ۲۰۱۳ اشاره کرد ، همه منابع مالی غیرقانونی در اقتصاد جهانی از طریق کانال های مشابه جریان می یابند. قاچاقچیان مواد مخدر ، فرار مالیاتی و مأمورین فاسد از پول خود برای اهداف مختلف استفاده می کنند و آن را با روش های مختلف به دست می آورند.(Baker, 2013) . گرچه عبارت «پولشویی» شامل طیف گسترده ای از طرح های مختلفی است که همه از فروشندگان مواد مخدر در زمان های کوچک تا روسای فاسد دولت استفاده می کنند. ولی می توان تعریفی از پولشوئی را ارائه نمود که در برگیرنده متغیرهای کلی این پدیده است . در این نگاه ، پولشویی عبارت است از هر نوع عمل یا اقدام به عمل برای مخفی کردن یا تغییر ظاهر هویت نامشروع حاصل از فعالیتهای مجرمانه، به

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]

گونه ای که وانمود شود، این عواید از منابع قانونی سرچشمه گرفته است. پولشویی یا تطهیر پول فعالیتی مجرمانه، در مقیاس بزرگ، گروهی، مستمر و دامنه دار است که می تواند از محدوده جغرافیایی یك کشور نیز فراتر رود.پول شویی یك فرایند سه مرحله ای است که مرحله اول مستلزم قطع هرگونه ارتباط مستقیم بین وجوه و جرمی است که حاصل شده، مرحله دوم مخفی کردن ردپای وجوه برای جلوگیری از تعقیب قانونی آن و مرحله سوم بازگرداندن وجوه به مجرم به صورتی که نحوه اکتساب و محل جغرافیایی آن مشخص نباشد . به طورکلی فرایند پول شویی دارای سه مرحله به صورت زیر است: (GOPAC,2011)

۱ - جایگذاری:(placement) اولین مرحله از فرایند پولشویی، جایگذاری یا تزریق عواید از فعالیتهای مجرمانه به شبکه مالی رسمی با هدف تبدیل عواید از حالت نقدی به ابزارها و داراییهای مالی است که یا برای سپرده گذاری در موسسات مالی خارجی به بیرون از مرزها انتقال داده می شود و یا برای خرید کالاهای با ارزش به کار رود .

۲ - لایه چینی : (Layering) این مرحله که درواقع جداسازی عواید حاصل از فعالیتهای مجرمانه از منشا یا فعالیتهای موجـــود آن است ازطریق ایجاد لایه های پیچیده ای از معاملات یافتن و انتقال مالی چندگانه با هدف مبهم ساختن فرایند حسابرسی و مجهول گذاشتن هویت طرفهای اصلی معامله و ناممکن بودن ردگیری استفاده می شود .

۳ - یکپارچه سازی : (integration) آخرین مرحله در فرایند پول شویی یکپارچه سازی یا فراهم کردن پوشش ظاهری مشروع و توجیه قانونی برای عواید حاصل از فعالیتهای مجرمانه است. چنانچه مرحله لایه چینی با موفقیت انجام شود عواید شسته شده با استفاده از طرحهای یکپارچه سازی، به نحوی وارد جریان اصلی اقتصادی می شود که بازگشت به سیستم مالی، وجوه شکل و ظاهری قانونی یافته است.

فرایند پول شویی ممکن است به صورت جداگانه و متمایز یا به طور همزمان اتفاق افتد. چگونگی استفاده از این مراحل به سازوکارهای موجود برای پول شویی و شرایط سازمانهای مجرم بستگی دارد.

فرآیند پولشوئی :

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعیة دراسات العالم الاسلامی
فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]

به عبارتی این سه عنصر را می توان به صورت ذیل خلاصه نمود:(www.oecd.org)

جایگذاری : صندوق های غیرقانونی برای خرید در اقتصاد قانونی استفاده می شود.

لایه چینی: از طریق معاملات مکرر ، منبع وجوه پنهان می شود.

یکپارچه سازی : وجوه به طور کامل و غیرقابل برگشت در اقتصاد ادغام می شوند

بـــه طورکلی نکته مشترك تمام اقدامات بین المللی انجام یافته برای مبارزه با پول شویی ، توجه و تاکید بر عوامل حاصل از جرم به عنوان مهمترین انگیزه برای ارتکاب انواع جرائم و فعالیتهای مجرمانه است.آثار پولشویی

گروه کاری اقدام مالی برای مبارزه با پول شویی (FATA) وابسته به سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) چهار تهدید اساسی پدید آمده از معضل جهانی پول شویی را چنین برشمرده است.

– کوتاهی در مبارزه با پولشویی، سودآوری فعالیتهای مجرمانه یا غیرقانونی را برای مجریان آسانتر می گردد؛

– کوتاهی در مبارزه با پول شویی ، سازمانهای مجرم را در تامین مالی فعالیتهای مجرمانه و گسترش آن ، رها می سازد.

– امکان به کارگیری شبکه مالی رسمی از سوی پولشویان، خطر فسادپذیری نهادهای مالی و اقتصاد ملی را به همراه دارد.

– انباشت قدرت و ثروت توسط مجرمان وگروههای بزهکار – برخوردار از امکان پول شویی – تهدیدی جدی برای اقتصادهای ملی و بویژه برای نظامهای دموکراتیك به شمار می آید.

آثار منفی پولشوئی ، تبعاتی دارد که آثار آن بر پیکره ساختار مالی و اقتصادی کشورها نیز آثار و پیامدهای سوئی دارد . اهم این آثار را می توان به صورت ذیل عنوان نمود(julia Layton& oison curran 2019) :

۱ – تضعیف بخش خصوصی – پولشویان با هدف پنهان کردن عواید حاصل از فعالیتهای غیرقانونی خود، با استفاده از شرکتهای پیشرو، عواید مزبـــــور را با وجوه قانونی مخلوط می کنند. از آنجایی که این شرکتها به وجوه غیرقانونی قابل توجهی دسترسی دارند که به آنها کمك می کند تا محصولات و خدمات خود را با قیمتی کمتر از سطح قیمت بازار ارائه دهند این امر رقابت را برای شرکتهای قانونی بسیار مشکل می کند و باعث بیرون راندن توسط شرکتها و سازمانهای مجرم از بازار و تضعیف بخش خصـــوصی قانونی در اقتصاد می شود.

فصلنامه علمی –پژوهشی پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]

۲ – تضعیف یکپارچگی و تمامیت بازارهای مالی – موسسات مالی متکی به عواید حاصل از فعالیتهای مجرمانه در مدیریت مناسب دارائیها انجام به موقع تعهدات و عملیات خود با مشکلات و چالشهای بیشتری مواجه اند.

۳ – کاهش کنترل دولت بر سیاستهای اقتصادی، در بعضی از کشورهای درحال توسعه این عواید غیرقانونی ممکن است میزان بودجه دولت را تحت الشعاع و کنترل دولت بر سیاستگذاری های اقتصادی را تضعیف نماید.

۴ – اخلال و بی ثباتی در اقتصاد – اشخاصی که اقدام به پول شویی می کنند به دنبال سود حاصل از سرمایه گذاری وجوه غیرقانونی خود در فعالیتهای اقتصادی نیستند، بلکه هدف آنها نگهداری اصل وجوه و عواید مزبور است.

بنابراین، تعریف پول شویی باید دربرگیرنده آن بخش از عواید حاصل از جرائم رخ داده در یك کشور مفروض که برای شسته شدن در دیگر نقاط جهان را از آن خارج می شود، نیز باشد با این رویکرد، چهارگونه قابل شناسایی پول شویی را می توان به شرح زیر برشمرد:

۱ – پولشویی درونی: که شامل پولهای کثیف به دست آمده از فعالیتهای مجرمانه و انجام شده، در داخل یك کشور، که درهمان کشور نیز شسته می شود.

۲ - پول شویی صادرشونده: شامل پولهای کثیف به دست آمده از فعالیتهای مجرمانه انجام شده در داخل یك کشور، که درخارج از آن تطهیر می شود.

۳ - پول شویی واردشونده: شامل پولهای کثیف به دست آمده از فعالیتهای مجرمانه انجام شده در سایر نقاط جهان که در داخل یك کشور مفروض شسته می شود.

۴ - پول شویی بیرونی: شامل پولهای کثیف به دست آمده از فعالیتهای مجرمانه انجام شده در سایر کشورها، که در خارج از کشور نیز شسته می شود.

شاخص بازل AML یک رتبه بندی سالانه مستقل است که خطر ابتلا به پولشویی و تأمین مالی تروریسم (ML / TF) در سراسر جهان را ارزیابی می کند.

این موسسه از سال ۲۰۱۲ توسط مؤسسه مدیریت بازل منتشر شده است ، براساس داده های ۱۵ منبع در دسترس عموم مانند کارگروه اقدام مالی (FATF) نمرات ریسک را ارائه می دهد. شفافیت بین المللی ، بانک جهانی و مجمع جهانی اقتصاد. نمرات خطر پنج حوزه را شامل می شود

کیفیت چارچوب AML / CFT

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعیة دراسات العالم الاسلامی
فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]

رشوه و فساد

شفافیت مالی و استانداردها

شفافیت عمومی و پاسخگویی

خطرات حقوقی و سیاسی

پولشویی – درآمد غیرقانونی ناشی از مواد مخدر ، کلاهبرداری و جرائم دیگر ، بازگشت به اقتصاد قانونی – فقط در اواخر دهه ۱۹۸۰ به یک جرم تبدیل

پولشویی ممکن است روندی تعریف شود که طی آن مجرمان تلاش می کنند تا منشا واقعی درآمد حاصل از جرایم را پنهان کنند.(Rahman, 2015, 38)

روش های پولشویی :

پولشوئی واجد روش ها و متدولوژی خاصی می باشد که گروهها و افراد بزهکار ، با استفاده از این روشها، مطامع خود را به پیش می برند . به طور خلاصه و با استعانت از منابع متفاوت م توان تمامی این روشها را به صورت ذیل، عنوان نمود . این روشها، تماماً در چرخه پولشوئی و در ذیل سه گانه چرخه قرار دارند (www.allbankingalerts.com)

۱. ارتباط با فساد (رشوه خواری ، عواید فساد و مصادیق)

۲. صرافی / تبدیل پول

۳. پیک های نقدی / قاچاق ارز

۴. ساختار / smurfing(ساختار کلی سه گانه پولشوئی)

۵- استفاده از کارتهای اعتباری ، چک ، سفته و غیره)

۶. خرید کالاهای با ارزش قابل حمل (سنگهای قیمتی ، فلزات گرانبها و غیره)

۷. خرید دارایی های با ارزش (املاک و مستغلات ، وسایل نقلیه و غیره)

۸. مبادلات کالا (کالا به کالا)

۹- استفاده از انتقال پرداخت تلگرافی

۱۰. خدمات بانکی زیرزمینی / خدمات حواله های جایگزین

۱۱. پولشویی مبتنی بر تجارت و تأمین مالی تروریسم

۱۲. فعالیت های بازی قمارخانه ای (کازینوها ، اسب سواری ، قمار اینترنتی و غیره)

فصلنامه علمی -پژوهشی پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]

۱۳. سوء استفاده از سازمان های غیر انتفاعی (NPO)

۱۴. سرمایه گذاری در بازارهای سرمایه

۱۵. مینگلینگ (سرمایه گذاری تجاری)

۱۶. استفاده از شرکتها و شرکتهای پوسته

۱۷- استفاده از بانکها / مشاغل بین المللی ، از جمله ارائه دهندگان خدمات شرکت اعتماد

۱۸- استفاده از نامزدها ، امانت ها ، خانواده

۱۹. استفاده از حساب های بانکی خارجی

۲۰. شناسایی تقلب / شناسایی نادرست

۲۱. استفاده از خدمات حرفه ای (وکلا ، حسابداران ، کارگزاران و غیره)

۲۲. فن آوری های پرداخت جدید

البته محققین ، عواملی مانند ادغام و مالکیت (merge & Acquisition) را نیز از عوامل مهم پولشوئی می دانند (johanas,2017). باید عنوان نمود که هنگامی که شرکتها یا صنایع ، بنا به دلایلی مانند ورشکستگی اقتصادی و سیاست اقتصادی دولت ها مواجه می شوند ، سیاست ادغام و مالکیت که جنبه مهمی از مدیریت استراتژیک است اعمال می گردد(عبداله پور ، ۱۳۹۴) گرچه این سیاست می تواند محیطی رانتیر را بوجود آورد .

بعضی نیز با تحلیلی راهبردی ، پولشوئی را در میدان معاملات مسکن و اموال غیر منقول ، تحلیل نموده اند (AUSTRAC,2018)، دراین فرآیند ، شیوه هائی مانند ، استفاده از طرف سوم ، استفاده از قرضه ها و رهن ، دستکاری کردن ارزش اموال ، ساختار سپرده های نقدی و خرید اموال غیر منقول ، درآمد اجاره برای مشروعیت به منابع مالی غیر قانونی نامشروع و خرید اموال غیر منقول و املاک برای تحصیل سایر شیوه های نامشروع در دستور کار قرار می گیرد .

نوآوری های جدید مبارزه با پولشوئی :

گرچه ابزارهای مانند گروه ویژه اقدام مالی و کنوانسیون مبارزه با تامین مالی تروریسم (FATF,CFT ,...) امروزه ابزارهای موثر مالی و استانداردهای مهم برای مبارزه با پولشوئی در یاختار نظام اقتصادی بین الملل می باشند ، ولی این تحقیق همراستا با قرائتی از متخصصان ، بر این اعتقاد است که خود این ابزارها یک مدل حکمرانی از کنترل کشورهای دیگر توسط دول فرادست می باشند . به عبارتی این ابزارها

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]

، معاهدات بین المللی نبوده و در قالب NGOs تعریف می شوند که بستر ساز هژمونی دولتهای غربی و مطامع اتصادی و سیاسی آنها می باشد (http://snn.ir) . ولی فارغ از این ابزارها و کیفیت استفاده از آنها در مبارزه با پولشوئی ، نواوری جدیدی که مطمع نظر این پژوهش می باشد

مشارکت بخش خصوصی و حکمرانی خوب در زمینه مبارزه با پولشوئی می باشد . در ۷ ماه می ۲۰۱۹ در کنفرانسی که در شهر وین و در کنفرانس مبارزه با پولشوئی در بخش خصوصی و باشرکت بالغ بر ۳۰۰ نماینده بخش خصوصی ، صورت گرفت ، شمای کلی یک فرصت برای FATF و اعضای آن که به صورت مستقیم بخش خصوصی را متعهد به مبارزه با پدیده پولشوئی کرد ، انجام شد. همچنین این کنفرانس یک برنامه قانونی را برای FATF و برای یادگیری بیشتر نگاه به خصوصی و نگرانی در خصوص مسائل مربوط با پولشوئی ، آماده کرد. موضوعات اصلی مطمع نظر FATF به طور کلی در خصوص مبارزه با پدیده پولشوئی توسط بخش خصوصی را می توان ، موارد ذیل دانست :

-اهمیت AML در بافت و محتوای مبارزه با فساد

-آخرین جریانها و ترجحات در بخش خصوصی و عمومی در مبارزه با پولشوئی

-بهترین راهنما برای FATF بررسی سنجش ریسک و مشاوره به بخش غیر انتفاعی (eurasian-group.org)

-ابداعات مالی دارائی های مجازی مانند بیت کوین (در اینجا تمرکز بر نقشه راهی برای خدمات دارائی های مجازی و مدلهای تجاری در خصوص سنجش کاربردی انتقال دارائی ها است(IBID)

همچنین در خصوص نوآوری در تسهیم اطلاعات باید عنوان نمود این نحله یکی از فصول مهم FATF در هدایت بخش خصوصی در مبارزه با پولشوئی است که همیشه در ذیل توصیه های FATF قرار داشته است و به طور کلی شامل مورد ذیل است: (FATF , 2019)

-تسهیم اطلاعات در گروههای مالی و مظنون که منابع مالی عایدات جرم و یا وابسته به اعمال تروریسم سازمان یافته هستند

بنابراین می توان عنوان نمود بخش خصوصی رکنی رکین در مبارزه با پولشوئی بوده و به عنوان یکی از برنامه ها و توصیه های کلیدی FATF برای کشورهای عضو می باشد . از سوئی و در راستای حکمرانی خوب در مبارزه با پولشوئی ، کشوری مانند مالزی ، ارتقای حکمرانی شرکتی خوب را با تمرکز بر حمایت از اقشار مردم و منافع سرمایه گذاران را تقویت نموده که دستور العمل آن در سال ۲۰۱۱ عملیاتی شده است. این دستور العمل ، ضوابط گسترده را در خصوص ساختارها و فرایندها ، ارئه نموده است . خروجی

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]

حکمرانی شرکتی خوب مالزی ، این کشور را در زمینه حمایت از سرمایه گذاران و کاهش ریسک سرمایه گذاری و پولشوئی ، این کشور را در گزارش کسب و کار جهانی در رتبه چهارم قرار داده است (FATF , NOVEMBER2017) .

حکمرانی خوب در مبارزه با پولشوئی :

حکمرانی در مفهوم جدید خود به مثابه یک سنجش انطباق ، عمل می نماید که این سنجش خود بزرگترین رویکرد مبارزه با پولشوئی است . (Tsingou,2019) . از سوئی مبارزه بر علیه پولشوئی را می توان به عنوان یک رژیم حقوق در نظر گرفت که مشخصاً با تامیم مالی منابع نامشروع در محل های غیر قانونی مبارزه می نماید ، اما باید توجه نمود که تامین و استقرار رژیم AML با سیاستگذاران و حقوقدانان و دستور کارهای مشخص ، معنا پیدا می کند . بنابراین رژیم AML مبتنی بر یک همکاری مداوم و رقابت میان دستور العمل ها و شبکه ای حرفه ای در ارتباط با استانداردهای AML است . استنتاج این مباحث را می توان به صورت ذیل و در بندهای ذیل ارائه داد :

-رژیم حقوقی AML رکن اساسی مبارزه با پولشوئی و سیاستتگذار اصلی آن می باشد

-چارچوب AML متکی بر مکانیسم همکاری بین دولتی و نهادها و بخش خصوصی است (ibid)

-در تاریخ رژیم AML ، نقش بخش خصوصی و نهادهای مالی بسایر مهم می باشد (Tsin-gou,2010)

در این راستا می توان شاخص هائی را برای حکمرانی خوب مبارزه با پدیده پولشوئی توسط بخش خصوصی را به صورت ذیل ، ترسیم نمود .

جدول (نگارنده)

حکمرانی بد	حکمرانی خوب
خلع ید از بخش خصوصی	مشارکت حداکثری بخش خصوصی در فرایند اقتصادی تصمیم سازی و تصیم گیری
نگاه قیاسی به تصمیم سازی و از بالا به پائین	نگاه استقرائی و از پائین به بالا توسط بخش خصوصی
سیاستگذاری مالی و اقتصادی به طور مخفیانه وارد عرصه سیاستگذاری	سیاستگذاری مالی و اقتصادی به طور علنی وارد چرخه عرصه سیاستگذاری و به اطلاع عموم می رسد
سلسله مراتب اداری غیر پاسخگو مبتنی بر تخصصی کردن بخش محدود و سلطه الیتها جهت ایجاد محید محیط رانتیر	شبکه سازی اقتصادی پاسخگو و ایجاد محیطی غیر رانتیر با مشارکت مردم

محققین دیگر ، متاثر از شاخص های فوق حکمرانی خوب را در طول ، حاکمیت قانون ، شفافیت و

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعیة دراسات العالم الاسلامی
فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]

پاسخگوئی می دانند (johnston,2018,2-5)

در نگاه دیگر(agree, 2000) ،برخی از محققین از منظر نهادگرایانه موضوع حکمرانی خوب را به تصویر می کشند . بازیگران کلیدی در حکمرانی خوب ، اگر قواعد بازی یعنی نهادها ، چیدمان درستی داشته باشند ، بازیگران بازی یعنی سازمانها و تشکیلات ، عاملان بازدارنده پدیده پولشوئی خواهند بود .

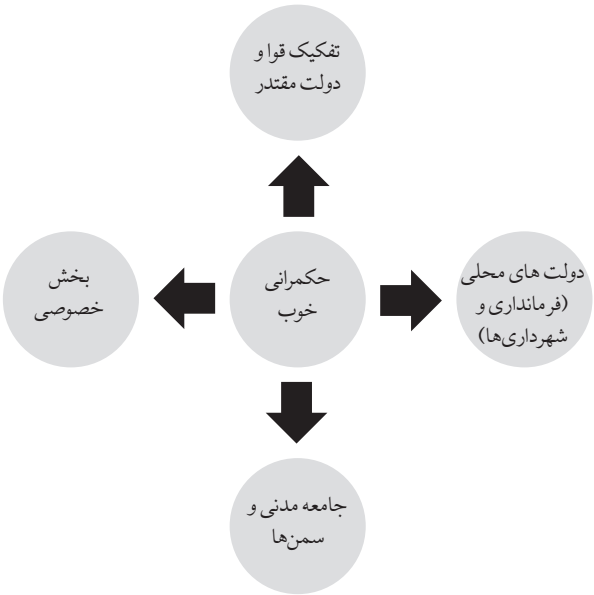

بنابراین همانطور که مشاهده می‌گردد بذل توجه به بخش خصوصی ، جمعه مدنی و سمن ها ساختارهای فروملی ، رکن بسیار مهم در تقویت ساختارهای حکمرانی می باند .

بسیاری از محققان دیگر ، رویکرد حکمرانی خوب را اجرای مناسبی برای مبارزه با انواع فساد و پدیده پولشوئی می دانند (Hunter, 2000) . این رویکرد نظری علاوه بر ارائه و تدقیق سیاست‌های مبارزه با پولشوئی ، علل شکست برخی سیاست‌های ضدّ فساد را نیز ترسیم می‌کند. این رویکرد ، پیش‌فرض‌های نهفته در اقتصاد نهادی را به عرصهٔ سیاسی انتقال می‌دهد، و معتقد است برای مقابله با پولشوئی باید علاوه بر گونه شناسی انواع فساد ، از پیمایش عمومی، افزایش دستمزدهای بخش عمومی، کاهش اندازهٔ بخش عمومی، پاسخگویی مالی، استقلال رسانه، استقلال قضایی، مشارکت شهروندان، تمرکززدایی و تغییر فرهنگ بوروکراتیک و... استفاده کرد. در خصوص چرایی شکست سیاستهای ضد فساد و پولشوئی ، تئوری حکمرانی خوب معتقد است مشکل اقدامات ضدّ فساد و پولشوئی در سیاست‌ها و برنامه‌های آن نیست، بلکه علت شکست طرح‌های ضدّ فساد به دلیل جابه‌جایی وضعیت حکمرانی و

انجمن مطالعات جهان اسلام
Islamic World Studies Association
جمعیة دراسات العالم الاسلامی
فصلنامه علمی -پژوهشی
پژوهشهای سیاسی جهان اسلام

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]

سیاست‌های AML است. هر محیطی حکمرانی سیاست AML خود را می‌طلبد و اگر این موضوع رعایت نشود، چنین سیاست‌هایی شکست می‌خورند. به دو مؤلفهٔ اصلی در مبارزه با فساد باید توجه کرد: ۱) کیفیت حکمرانی (خوب، متوسط، ضعیف) و ۲) میزان بروز فساد (کم‌فساد و یا پرفساد). با در نظر گرفتن این دو مؤلفه، می‌توان از بین برنامه‌های ضدّ فساد، سیاستگذاری مناسب را استخراج نمود . برای مثال، درکشورهایی که کیفیت حکمرانی ضعیف و بروز فساد بالا است، سیاست‌های ضدّ فساد باید بر بخش عمومی ــ یعنی ثبات قوانین، تقویت نهادی‌های پاسخگویی ، محدودیت دخالت‌های دولت و کنش حداکثری زیر - سیستم ، متمرکز شود. رویکرد حکمرانی خوب از این طریق در سیاست‌گذاری برای مقابله با فساد ، یقیناً بهتر عمل می نماید.

حکمرانی خوب بر علیه فساد : (shah,2006,14)

شروع فساد	کیفیت حکمرانی	ترجیحات تلاشها برای اقدامات ضد فساد و AML
بالا	ضعیف	- برقراری حکومت قانون - تقویت نهادهای مشارکت کننده و پاسخگو - برقراری منشور شهروندی - تحدید دخالت حکومت - اجرای اصلاحات اقتصادی
متوسط	بیطرف	- تمرکز زدائی و اصلاح سیاست‌های اقتصادی مدیریت عمومی - معرفی و اکران پاسخگوئی در نتایج
پائین	خوب	- برقراری راهبردهی ضد فساد - تقویت پاسخگوئی مالی - افزایش آگاهی رسمی و عمومی - التزام بر علیه اخذ رشوه - هدایت و راهبری دادیاران دادگاهها

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]

نتیجه گیری

مفهومی از حکمرانی که در مبارزه با پولشوئی به ذهن متبادر می گردد ، حکمرانی به مثابه یک سنجش انطباق ، است که ریسک های مختلف بخش اقتصادی / مالی و ... را در ارتباط با پولشوئی سنجه نماید ، که این سنجش خود بزرگترین رویکرد مبارزه با پولشوئی است . بنابرین این رویکرد ، چون فرآیند است ، لذا تابع یک رژیم خاص است . رژیم مبارزه با مبارزه با پولشوئی نیز تابع ، حکمرانی مطلوبی است که بدنه اصلی آن علاوه بر سیاستگذاری حقوقی و مالی ، نیازمند مشارکت فعال بخش خصوصی و ساختار نهادینه شده ای برای کنش حداکثری این بخش و جلوگیری از انحصار بخش های دولتی و حاکمیتی برای تصمیم سازی و تصمیم گیری داشته باشد .

همانطور که عنوان شد گرچه زیرساخت های دولت الکترونیک به عنوان اقدامی برای شفاف سازی در فرآیند مناقصه و مزایده های دولتی صورت می گیرد ، همچنین پیوستن به معاهدات و کنوانسیون های بین المللی مانند PALERMO. FATF,CFT ,... بخش مهمی از فرآیند مبارزه با پولشوئی AML را در کشورها به خود اختصاص داده است ، ولی نقش بی بدیل بخش خصوصی و جامعه مدنی ، حلقه مفقوده ای است که بدون آن فرآیند و چرخه پولشوئی عقیم خواهد بود . بنابراین می توان عنوان نمود که نوآوری ویژه ای که در مبارزه بر علیه پدیده پولشوئی مهم است نقش حکمرانی خوب و ابزار این حکمرانی نیز نگاه استقرائی ، خلع ید از انحصار بخش های دولتی در تصمیم سازی و اجراء مرتبط با فرایندها و مشارکت بخش خصوصی با دولت در این مبارزه می باشد.

به طور کلی با تبادلات تمالی نظام آنارشیک بین الملل در عرصه نظام جهانی ، سرگشتگی پولهای کثیف ناشی از فساد اقتصادی و سیاسی چرخه اقتصادی کشورها را معیوب و بنابراین به استخدام درآوردن حکمرانی مطلوب منبعث از یاری جستن از بخش خصوصی ، پادزهر هرگونه پولشوئی است . در پایان باید عنوان نمود مقاله حاضر بدون ورود به مصداق عینی ، درصدد زیر ساخت نظری مبارزه با پدیده پولشوئی به عنوان راهکاری بر آسیب های مترتب در لایه های مالی اقتصادی کشور ، می باشد.

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]

فهرست منابع

APG, " Typologies", http://www.apgml.org/frameworks/ , [Read October, 2005]-

- Aspalella A. Rahman (2015),Corporate Governance and Anti-Money Laundering Measures in the Banking Industry: Malaysian Experience

College of Law, Government and International Studies

Universiti Utara Malaysia , 48 International Academic Research Journal of Social Science 1(2) 2015 Page 48-52

- Raymond W Baker, "The Scale of the Global Financial Structure Facilitating Money Laundering" in Brigitte Unger & Daan van der Linde, eds, Research Handbook on Money Laundering (Edward Elgar, 2013) 190 at 191.

-Global Organization of Parliamentarians Against Corruption, (GOPAS) Anti-Money Laundering Action Guide for Parliamentarians (GOPAC, 2011), online: <http://www.gopacnetwork.org/Docs/GOPAC_AML_ActionGuide_EN.pdf>.

-AUSTRAC,2018, strategic analysis brief, money laundering through real estate, Australian government

-Tsingu.eleni(2019) , New Governors on the Block: The Rise of Anti-money Laundering Professionals, Crime, Law and Social Change, Vol. 69, No. 2, 03.2018, p. 191-205

-Tsingou, E. (2010). Global financial governance and the developing anti-money laundering regime: what lessons for International Political Economy? International Politics, 47(6), 617637.

-FATF GUIDENCE(2017) , PRIVATE SECTOR INFORMATION SHARING , NOVEMBER 2017.www.fatf-gafi.org

- Julia Layton& oison curran(2019), the effects of money laundering .howstuffworks.com

-Johnston's.(2018), good governance , rule of law , transparency and accountability , Department of political science , Colgate university

- Klitgaard, R. (1998), Controlling corruption, university of California press Berkeley and los Angeles

- Klitgaard, R. (2008),A holistic Approach to the fight against corruption , Bali Indonesia January 2008

- Raymond W Baker, "The Scale of the Global Financial Structure Facilitating Money

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]

Laundering" in Brigitte Unger & Daan van der Linde, eds, Research Handbook on Money Laundering (Edward Elgar, 2013) 190 at 191

-- Aspalella A. Rahman (2015), Corporate Governance and Anti-Money Laundering Measures in the Banking Industry: Malaysian Experience

College of Law, Government and International Studies

University Utara Malaysia, 48 International Academic Research Journal of Social Science 1(2) 2015 Page 48-52

فارسی:

– قلی پور .ر.(۱۳۸۳)، حکمرانی خوب و امکان سنجی برای آن در ایران ، مجموعه سخنرانی‌ها، موسسه آموزش و پژوهش برای توسعه، تهران

– عبداله پور، م. (۱۳۹۳) ، تجمیع دانشگاههای موازی با کار کردهای همسان، سایت خبری تحلیلی تدبیر

به این مقاله این‌گونه ارجاع دهید: DOI: ۱۰.۲۱۸۵۹/priw-۱۳۰۱۰۷

عبداله‌پور، محمدرضا؛ حاجیلو، محمدحسین؛ امامی، نسرین؛ نوروزی چلیچه ، مجتبی (۱۴۰۲)، «نوآوری مبارزه با پول شوئی "راهکاری برای حکمرانی مطلوب اقتصادی در جمهوری اسلامی ایران"» فصلنامهٔ پژوهشهای سیاسی جهان اسلام، س۱۳، ش۱، بهار ۱۴۰۲، صص ۱۷۰–۱۵۱.

[Downloaded from priw.ir on 2026-11-24]